

Resultatrapport 2023: Nationellt prov i svenska och svenska som andraspråk i årskurs 3

Maria Blomgren och Sara Ryholm Ritsgard

Inledning

Det nationella provet i svenska och svenska som andraspråk i årskurs 3 (Np3) konstrueras av en provgrupp vid Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet. Det nationella provet utformas utifrån kursplanens syfte och centrala innehåll, och bedömningen utgår från dess kriterier för bedömning av kunskaper¹. Nya nationella prov tas fram varje år och provuppgifterna prövas ut i många olika skolor i landet. Denna rapport inleds med ett avsnitt om provets sammansättning. Sedan följer ett avsnitt om provinstitutionens insamling av lärarsynpunkter och elevprestationer och därefter en sammanfattande redogörelse för konstruktionsprocessen. I de två avslutande avsnitten kommenteras resultatet av det nationella provet 2023 samt resultatet av den lärarenkät som medföljde provet. Under pandemin ställdes det nationella provet i årskurs 3 in 2020 och användes istället som undervisningsmaterial. År 2021 gick provet som vanligt, men ingen insamling av resultat genomfördes. Från och med vårterminen 2022 genomfördes provet i Np3 återigen som vanligt.

Provets sammansättning

Det nationella provet i årskurs 3 inramas alltid av ett tema som är gemensamt med provet i matematik. Temat för 2023 års prov var *I naturen* och i likhet med proven 2012–2022 omfattar provet åtta delprov.

- Delprov A prövar elevernas förmåga att i grupp samtala om elevnära frågor och ämnen genom att ställa frågor, ge kommentarer och framföra egna åsikter.
- Delprov B, C, D och E prövar elevernas läsförmåga ur olika aspekter.
- Delprov F och G utgår från en skrivuppgift där eleverna ska skriva en berättande text. I delprov F prövas elevernas förmåga att skriva berättande med fokus på handling och struktur och i delprov G prövas stavning och interpunktion utifrån samma elevlösning.
- Delprov H prövar elevernas förmåga att skriva en faktatext.

---

¹ Från den 1 juli 2022 har de tidigare kunskapskraven ersatts av *betygskriterier* (i de 4 årskurser och skolformer där betyg sätts) samt *kriterier för bedömning av kunskaper* (i de årskurser och skolformer där inga betyg sätts).

I det nationella provet ingår även en frivillig del som belyser hur eleverna själva skattar sin förmåga i en självbedömning: *Jag talar, läser och skriver*. Denna del har formen av olika påståenden som eleverna ska reflektera över och ta ställning till.

Under processen med att sätta samman provets olika delprov läggs mycket arbete på att se till att elevmaterial, såväl läshäftet som uppgiftshäftet, ska tilltala eleverna och passa målgruppen. Det handlar om allt från typsnitt och textstorlek till dispositionen mellan bild och text samt att illustratörer ibland kompletterar med ytterligare bilder till den ena eller till båda texterna.

Insamling

I anslutning till 2023 års nationella prov i svenska och svenska som andraspråk för årskurs 3 har lärarna ombetts att besvara en enkät om olika aspekter av provets utformning och genomförande. Enkäten har 2023 besvarats av 404 lärare vilket är en liten nedgång från 2022 då 425 lärare besvarade enkäten. Det är betydligt färre lärare som besvarat enkäten än under åren 2011–2015 då enkäten varje år besvarades av över tusen lärare. Av de lärare som i år besvarade enkäten undervisar 97 procent (390 lärare) i svenska och 39 procent (156 lärare) i svenska som andraspråk (vissa lärare undervisar alltså i båda svenskämnen).

Lärarna ombads också att skicka in elevlösningar efter ett visst urvalssystem. Resultaten i denna resultatrapport bygger på de 1500 elevlösningar som har registrerats i provgruppens databas. Av dessa följer 1000 elever kursplanen i svenska och 500 elever kursplanen i svenska som andraspråk. Av de 1000 elevlösningarna i svenska var 48 procent genomförda av flickor och 51 procent genomförda av pojkar. Uppgift om kön saknades för 1 procent av elevlösningarna. Av elevlösningarna i svenska som andraspråk var fördelningen 50 procent flickor, 49 procent pojkar och 1 procent där uppgift saknas.

Förutom svaren på lärarenkäten samt insamlingen av elevlösningar får provgruppen information i anslutning till provets genomförande när lärare hör av sig via e-post och telefon. Antalet frågor som nådde provkonstruktörerna var ungefär lika många som året innan. Den vanligaste frågan gällde i år delprov E, men som vanligt förekom även frågor om anpassningar, bedömning och genomförande. När det gäller delprov E var många lärare och elever osäkra på hur fråga 3 skulle besvaras. Lärarna blev även osäkra över kravnivån i delprov E efter att aspekten om att eleven ska kunna relatera till egna erfarenheter togs bort i samband med att provet anpassats till Lgr-22. I anvisningarna stod det att "båda aspekterna" skulle uppfyllas och i bedömningsformuläret att "samtliga frågor" skulle besvaras. Tidigare har varje aspekt motsvarat en fråga. Nu motsvaras aspekt 1 av fråga 1, medan aspekt 2 motsvaras av fråga 2 och 3, vilket har skapat osäkerhet. Formuleringarna ses nu över inför kommande år. Formuleringar i lärarinformationen ses också över när det gäller genomgången av ord att förklara inför läsningen i delproven B och C, efter att lärare frågat om man får använda bildstöd vid ordgenomgången. Oturligt nog fanns det två ord att förklara till delprov C, som inte fanns kvar i läshäftet efter en revidering. Detta var något som ett par lärare hörde av sig om. En annan lärare hörde av sig och menade att en klass hade fått för mycket hjälp inför skrivandet av delprov F/G på grund av att rubriken "Inför provtillfället" kan tolkas väldigt generöst. Även denna formulering ses över och rubriken "Genomförande vid provtillfället" flyttas för att förtydliga för lärarna vad som ska ske *inför* respektive *vid* provtillfället.

Konstruktionsprocessen för provet

Konstruktionsprocessen tar sin utgångspunkt i ett övergripande tema som är gemensamt med det nationella provet i matematik. Temat inspirerar urvalet av texter och konstruktionen av uppgifter. Fortlöpande under processen vägs validitets- och reliabilitetsaspekter in och hänsyn tas till genomförande, autenticitet och interaktivitet. Likaså påverkas processen av de etiska överväganden som görs under framtagandet av de olika delproven.

Delprov A – muntlig förmåga

Delprov A utgår från en temainriktad affisch som är gemensam för det nationella provet i matematik och det nationella provet i svenska/svenska som andraspråk i årskurs 3. Med stöd av affischen prövas om eleverna i en grupsituation kan samtala om elevnära frågor och ämnen. Utprovningen sker på olika skolor i 20–30 grupper med 3–4 elever i varje grupp. Affischen prövas först ut i skissform och utprovningarna påverkar affischens slutliga utformning samt uppgiften som eleverna ska arbeta med. Utprovningarna genomförs i slutet av vårterminen i årskurs 3 och i början av höstterminen i årskurs 4.

Delprov B, C, D och E – läsförmåga

Liksom i de nationella proven 2012–2022 prövas elevernas läsförmåga i 2023 års prov ur olika aspekter med stöd av fyra skilda delprov. I delprov B och C prövas elevernas förmåga att kunna läsa och förstå en berättande text respektive en faktatext. I årets prov utgick texterna från temat *I naturen*. De två delproven består av 18 flervalsuppgifter vardera, där ett i förväg bestämt antal poäng anger delprovets kravnivåer.

Delprov B och C prövas ut i flera steg. Provkonstruktörerna läser först ett stort antal texter valda utifrån det tänkta temat. Därefter väljs ofta två berättande texter och två faktatexter ut. Detta sker cirka fyra år innan provet ska genomföras i skolan. Till dessa texter konstrueras 25–30 läsförståelseuppgifter till respektive utvald text. Uppgifterna är indelade i två kategorier, L och TI. L-uppgifter (Lokalisering av information) är läsförståelse där svaret, med viss omformulering, kan hämtas direkt ur texten. L-uppgifter motsvarar hälften av uppgifterna. TI-uppgifter (Tolkning och/eller integrering av information) är läsförståelse där svaret finns inbyggt i textens sammanhang och där information måste tolkas och/eller integreras. TI-uppgifter motsvarar hälften av uppgifterna. Under arbetets gång sker en intern granskning varefter läsförståelseuppgifterna revideras, för att i slutändan landa på 18–21 uppgifter per delprov inför utprovning. Efter en första inledande pilotutprovning väljs en av de berättande texterna och en av faktatexterna ut.

Skrivuppgifter (delprov F/G och H) som anknyter till texterna konstrueras parallellt med läsprovskonstruktionen. Därefter sker flera utprovningar, vilka omfattar såväl läsuppgifter som skrivuppgifter. Först genomförs ovan nämnda pilotutprovning av delprov B och C tillsammans med tillhörande skrivuppgifter F/G och H med minst 100 elever per delprov. Efter pilotutprovningen analyseras utprovningens resultat kvalitativt och kvantitativt och läsförståelseuppgifter och skrivuppgifter modifieras utifrån resultatet av pilotutprovningen. Texter och läsförståelseuppgifter samt skrivuppgifter granskas därefter av läsprovskonstruktörer vid Oslo

universitet, av externa läs- och skrivexperter samt av en grupp referenslärare, vilka är verksamma i olika delar av landet. Nästa steg är en större utprövning av delproven, där varje delprov prövas ut av minst 500 elever. Denna utprövning sker vanligtvis i november. Resultaten analyseras för att säkerställa att uppgifterna fungerar som tänkt och att de håller sig inom de riktvärden som ska uppnås för att provets svårighetsgrad ska anses stabil. Ytterligare en statistisk utprövning genomförs i februari. Vanligtvis behövs inga ytterligare förändringar eller utprövningar efter februari. Sammantaget ger de fyra delproven B, C, D och E en bild av elevernas läsförmåga i relation till de kriterier för bedömning för årskurs 3 som kursplanerna i svenska och svenska som andraspråk anger.

För delprov D och E gäller att eleverna enskilt tillsammans med en lärare ska kunna visa grundläggande läsförståelse. I delprov D läser eleverna inledningen till provets berättande text där förmågan att läsa med flyt prövas, medan delprov E prövar om eleverna kan återberätta samt föra enkla resonemang om den lästa texten. Till dessa två delprov finns ett bedömningsunderlag där ett antal aspekter ska vara uppfyllda för att elevernas prestationer ska nå kravnivåerna. Delprov D och E prövas varje år ut med en elev i taget, med sammanlagt cirka 100 elever ur 10–12 klasser. Utprövningarna genomförs i slutet av vårterminen i årskurs 3 och i början av höstterminen i årskurs 4.

Delprov F/G och H – skrivförmåga

Som framgått ovan prövas skrivproven ut parallellt med läsproven. Klasser som deltar i utprövningar av delprov B (läsförståelse berättande text) gör även delprov F/G (skrivuppgift berättande text) och elever som prövar ut delprov C (läsförståelse faktatext) gör även delprov H (skrivuppgift faktatext) i utprövningarna. Omfattningen av skrivprovsutprövningarna är ungefär densamma som av läsprovsutprövningarna; om utprövningen i november fungerat tillfredställande genomförs ingen ytterligare utprövning av skrivuppgifterna i februari. Det är viktigt att skrivuppgifterna prövas ut såväl av elever som följer kursplanen i svenska som av elever som följer kursplanen i svenska som andraspråk, för att säkerställa att uppgifterna lämpar sig för båda grupperna, samt för att bedömningsanvisningar och elevexempel för båda ämnena ska finnas med.

När skrivuppgifterna är utprövade och modifierade väljs ett antal elevlösningar på olika nivåer ut och skrivs in digitalt. Vid urvalet eftersträvas lösningar som ligger i närheten av kravgränsen för lägsta godtagbara nivå. Detta för att den typen av texter i extra hög grad behöver exemplifieras i bedömningsanvisningarna. De utvalda texterna bedöms av en grupp referenslärare, vilka är verksamma i olika delar av landet. Lärarna bedömer i samråd med provkonstruktörerna huruvida lösningarna når eller inte når kravgränsen. Enstaka texter som ligger klart över kravgränsen kan även förekomma i bedömningsanvisningarna för att exemplifiera annat som kan vara värdefullt att ta fasta på vid bedömningen. Lärarnas och provkonstruktörernas bedömning ligger till grund för bedömningsanvisningarnas analyser. 5–6 exempeltexter skrivna av elever som följer kursplanen i svenska och 5–6 exempeltexter skrivna av elever som följer kursplanen i svenska som andraspråk väljs ut för respektive delprov. Analyser skrivs och granskas internt. De analyser som avser svenska som andraspråk granskas och kommenteras dessutom av experter från Nationellt

centrum för svenska som andraspråk vid Stockholms universitet innan de får sin slutliga utformning.

Provresultat med kommentarer

Då det nationella provet så långt som möjligt ska vara likvärdigt över tid är det värdefullt att analysera vilka likheter och olikheter som framkommer vid en jämförelse av två näraliggande prov. Det nationella provet i årskurs 3 har genomförts tretton gånger, 2010–2023 (år 2020 ställdes provet in p.g.a. coronapandemin), varav det senaste året enligt Lgr22. Denna rapportens resultatdel utgår från 2023 års insamlade elevlösningar samt den statistik som tagits fram med hjälp av dessa. Jämförelser görs i första hand med det nationella provet 2022.

I tabell 1 och 2 redovisas andelen elever som uppnått kravnivån inom respektive delprov uppdelat på de båda svenskämnen. Som framgår av tabellerna är resultatet lägre för samtliga delprov när det gäller elever som följer kursplanen i svenska som andraspråk, vilket det även varit tidigare år. Minst är skillnaden i resultat mellan de båda elevgrupperna för delprov A och störst är skillnaden för delprov B, följt av delprov E.

Måluppfyllelse utifrån kursplan

Tabell 1. Andel i % som uppnått kravnivån i respektive delprov i ämnet svenska.

	Delprov							
	A	B	C	D	E	F	G	H
Uppnått kravnivån	98,4	91,5	92,7	95,2	92,4	91,1	88,2	94,9
Ej uppnått kravnivån	1,6	8,5	7,3	4,8	7,6	8,9	11,8	5,1
Totalt antal elever	998	995	995	991	995	990	991	992

Tabell 2. Andel i % som uppnått kravnivån i respektive delprov i ämnet svenska som andraspråk.

	Delprov							
	A	B	C	D	E	F	G	H
Uppnått kravnivån	90,3	59,6	71,9	76,9	66,1	77,7	71,4	77,8
Ej uppnått kravnivån	9,7	40,4	28,1	23,1	33,9	22,3	28,6	22,2
Totalt antal elever	497	493	495	493	493	493	489	492

Det man kan konstatera vid en jämförelse med 2022 års provresultat är att resultatet på de flesta delprov ligger på liknande nivå för elever som läser svenska. Två delprov avviker från 2022 års resultat. Det gäller delprov E där måluppfyllelsen har sjunkit med drygt 3 procentenheter och delprov H där resultatet har ökat med knappt 2 procentenheter.

När det gäller gruppen med elever som läser svenska som andraspråk är jämförelser mellan år alltid mycket osäkra, eftersom elevgruppen inte kan antas vara lika stabil i sin sammansättning som elevgruppen som läser svenska. Med det i åtanke kan man ändå konstatera att resultaten i gruppen med elever som läser svenska som andraspråk har sjunkit med mellan 2 och 16 procentenheter i fyra av delproven jämfört med 2022 års prov. Störst skillnad mellan åren var det i delprov E, där måluppfyllelsen sjunkit med knappt 16 procentenheter, följt av delprov F och B, som sjunkit med ca 4 procentenheter vardera. När det gäller delprov B och E nämner lärare i

lärarenkäten att den berättande texten innehöll många svåra ord och en kontext som var svår, framförallt för elever som följer kursplanen i svenska som andraspråk. Måluppfyllelsen i delprov A sjönk med knappt 2 procentenheter jämfört med 2022 års prov.

Högst måluppfyllelse, oavsett kursplan, har delprov A. Delprov A är det enda delprov som endast prövar muntlig förmåga och det genomförs som en gruppuppgift med individuell bedömning. Delprovet mäter en förmåga som oftast är stark hos eleverna och skiljer sig från de andra delproven genom att det är något elever kan klara utan stark läs- eller skrivförmåga.

Måluppfyllelse efter kön

Tabell 3. Andel i % bland flickor som uppnått kravnivån i respektive delprov i ämnet svenska.

	Delprov							
	A	B	C	D	E	F	G	H
Uppnått kravnivån	98,1	93,6	95,9	96,5	93,6	93,4	93,4	95,9
Ej uppnått kravnivån	1,9	6,4	4,1	3,5	6,4	6,6	6,6	4,1
Totalt antal elever	483	484	484	482	484	482	483	482

Tabell 4. Andel i % bland pojkar som uppnått kravnivån i respektive delprov i ämnet svenska.

	Delprov							
	A	B	C	D	E	F	G	H
Uppnått kravnivån	98,6	89,3	89,5	93,8	91,1	88,9	83,1	93,0
Ej uppnått kravnivån	1,4	10,7	10,5	6,2	8,9	11,1	16,9	6,1
Totalt antal elever	510	506	506	504	506	503	503	505

Tabell 5. Andel i % bland flickor som uppnått kravnivån i respektive delprov i ämnet svenska som andraspråk.

	Delprov							
	A	B	C	D	E	F	G	H
Uppnått kravnivån	91,6	60,4	72,0	76,6	65,7	82,7	75,3	80,6
Ej uppnått kravnivån	8,4	39,6	28,0	23,4	34,3	17,3	24,7	19,4
Totalt antal elever	251	250	250	248	248	249	247	248

Tabell 6. Andel i % bland pojkar som uppnått kravnivån i respektive delprov i ämnet svenska som andraspråk.

	Delprov							
	A	B	C	D	E	F	G	H
Uppnått kravnivån	88,8	58,6	72,8	77,4	66,1	72,3	67,8	75,2
Ej uppnått kravnivån	11,2	41,4	27,2	22,6	33,9	27,7	32,2	24,8
Totalt antal elever	240	237	239	239	239	238	236	238

Flickor som läser ämnet svenska har de högsta resultaten på alla delprov, utom delprov A där pojkar som läser svenska har något högre resultat. Pojkar som läser svenska har överlag lägre resultat än flickor inom samma ämne. Elever som läser svenska har högre måluppfyllelse än elever som läser svenska som andraspråk i samtliga delprov. Delproven brukar vara mest utmanande för

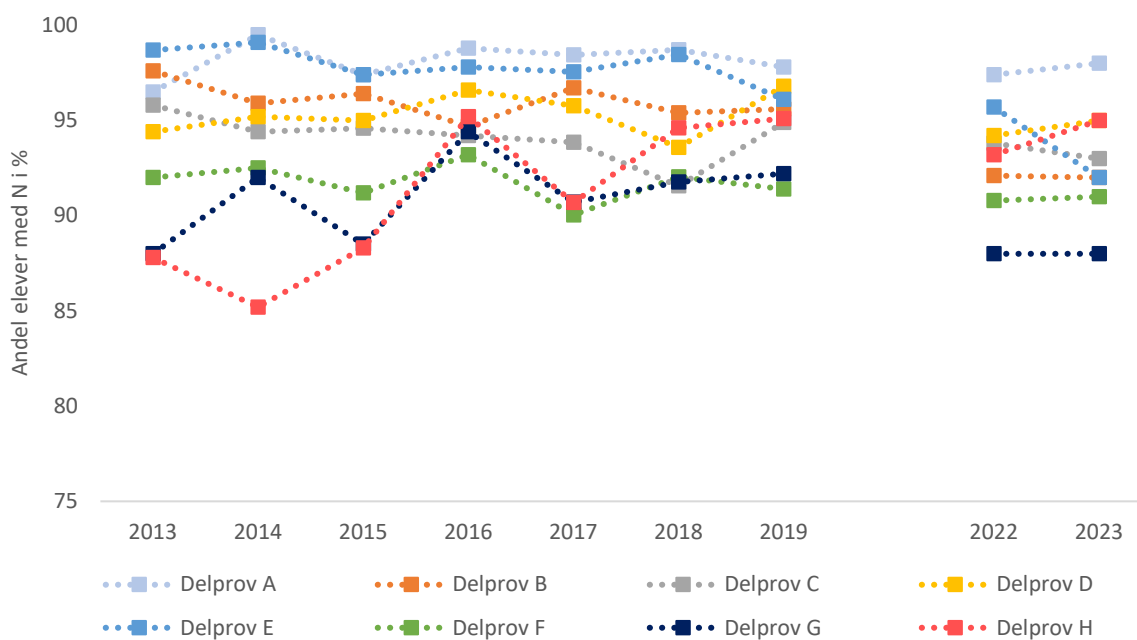
pojkar som läser svenska som andraspråk, men i 2023 års prov ligger pojkarnas resultat högre än flickornas i delproven C, D och E. Skillnaderna är emellertid små och baseras på en relativ liten grupp elevers resultat. Stavning och interpunktion, delprov G, är något som uppvisar stora skillnader mellan könen. Både pojkar som läser svenska och pojkar som läser svenska som andraspråk har mycket lägre måluppfyllelse än flickor inom samma ämne.

Jämförelser över tid

I nedanstående diagram visas hur resultatet på de olika delproven varierat under de år provet genomförts utifrån Lgr11 och Lgr22. När det gäller 2023 års prov kan man konstatera att provet överlag är stabilt i jämförelse med tidigare år, men att måluppfyllelsen är något lägre på delprov B, E och G än genomsnittet för tidigare genomförda delprov. Måluppfyllelsen för delprov H är högre än genomsnittet för tidigare genomförda delprov H.

Måluppfyllelse över tid

Diagram 1. Andel i % som uppnått kravgränserna i respektive delprov i ämnet svenska 2013–2019, 2022–2023.

Tabell 7. Andel i % som uppnått kravgränserna i respektive delprov i ämnet svenska 2013–2019 och 2022–2023.

År	Delprov							
	A	B	C	D	E	F	G	H
2013	97	98	96	94	99	92	88	88
2014	100	96	94	95	99	93	92	85
2015	97	96	95	95	97	91	89	88
2016	99	95	94	97	98	93	94	95
2017	98	97	94	96	98	90	91	91
2018	99	95	92	94	98	92	92	95
2019	98	96	95	97	96	91	92	95
2022	97	92	94	94	96	91	88	93
2023	98	92	93	95	92	92	88	95
Medel	97	96	94	95	98	92	91	91

Sammanfattningsvis visar resultatet på det nationella provet som helhet att majoriteten av eleverna klarar samtliga delprov.

Lärarenkätresultat med kommentarer

Provet som helhet

Lärarnas helhetsomdöme om provet är positivt. I tabell 8 nedan presenteras svaren på ”Provet som helhet är bra”.

Tabell 8. Provet som helhet är bra.

	Instämmer helt	Instämmer till stor del	Instämmer till viss del	Instämmer inte alls	Totalt
Andel	60 % (242)	34 % (138)	5 % (21)	0 % (1)	100 % (402)

Nästan alla instämmer helt eller till stor del i att provet som helhet är bra. De som ”instämmer helt” har blivit några färre än 2022 års enkät, och dessa har fördelat sig till ”instämmer till stor del” och ”instämmer till viss del”. I tabell 9 redovisas lärarnas uppfattning om elevernas reaktioner på provet.

Tabell 9. Hur var elevernas reaktioner på provet i svenska/svenska som andraspråk?

	I huvudsak positiva	I huvudsak negativa	Både positiva och negativa	Varken positiva eller negativa	Totalt
Andel	76 % (307)	0 % (2)	16 % (68)	5 % (21)	100 % (404)

Den stora majoriteten av lärarna anser att eleverna har varit i huvudsak positiva till det nationella provet. Dock har kategorin ”varken positiva eller negativa” ökat från inga i fjolårets enkät till att representera 5 procent i årets. I kommentarerna framgår det bland annat att många elever tyckte provet var roligt att genomföra, och dessutom var överraskade över hur enkelt det var. Vissa elever kände dock oro över att inte få börja i årskurs 4 om de inte klarade proven.

Provet består av åtta delprov som prövar förmågorna tala och samtala, läsa samt skriva. I tabell 10 presenteras lärarnas uppfattning om kopplingen mellan provet och undervisningen.

Tabell 10. I vilken grad har det som provet prövar behandlats i undervisningen?

	I hög grad	I ganska hög grad	I ganska låg grad	Nästan inte alls	Totalt
Andel	74 % (299)	25 % (99)	0 % (2)	0 % (1)	100 % (401)

Andelen lärare som anser att provet i hög grad prövar det som behandlas i undervisningen har sjunkit något från föregående år, och ”i ganska hög grad” har i sin tur ökat.

Lärarnas åsikter om provets omfattning redovisas i tabell 11.

Tabell 11. Vad anser du om omfattningen av provet i svenska/svenska som andraspråk?

	Alldeles för omfattande	Lagom omfattande	Borde vara mer omfattande	Inget svar	Totalt
Andel	7 % (32)	89 % (360)	0,5 % (2)	2 % (10)	100 % (404)

De allra flesta anser att omfattningen är lagom, och fördelningen har fått mindre spridning i de alternativen där man inte tycker provet är lagom jämfört med tidigare år. Bland de som tycker att provet är *för* omfattande lyfts kommentarer om att det är för många delprov och för hög nivå på proven för många andraspråkselever. Dock är kriterierna för bedömning av kunskaper desamma för de båda ämnena och därför är läsproven lika för de båda elevgrupperna. Likt föregående år så påpekar många att det som är mest omfattande är den tid som provet tar att utföra och organisera, tid som lärarna hellre avsatt till ordinarie lektionstid. Vidare tycker de också att tiden provet tar enbart bekräftar den bild som lärarna redan har av sina elever.

Instruktioner för genomförandet av delproven finns i lärarinformationen. I tabell 12 presenteras lärarnas uppfattning om denna.

Tabell 12. Lärarinformationen (gröna häftet) ger mig tillräckligt med information för genomförandet av provets olika delar

	Instämmer helt	Instämmer till stor del	Instämmer till viss del	Instämmer inte alls	Inget svar	Totalt
Andel	84 % (336)	15 % (60)	0 % (1)	0 % (1)	1 % (6)	100 % (404)

Drygt 8 av 10 lärare "instämmer helt". Andelen som "Instämmer till stor del" har ökat något jämfört med 2022 års prov. Kommentarererna nämner kort att man önskar vissa förtydliganden i de muntliga delarna, exempelvis frågor att ställa till elever som har det svårt med dessa delar. Några lärare påpekar också att delprov E har otydliga anvisningar, i kopieringsunderlaget är kravet att alla frågor ska besvaras medan bara två aspekter nämns i instruktionen. Detta ses över till kommande prov.

Andraspråkselever, nyanlända och elever undantagna från proven

Informanterna i enkäten rapporterar att det totalt är 9244 elever som har gjort det nationella provet under terminen, och detta fördelat på 404 lärare blir i snitt ungefärliga grupper om 23 elever per grupp/klass. I tabell 13 redovisas hur många av lärarna som hade någon eller några elever som undantagits från provet i sin klass/grupp.

Tabell 13. Har några elever undantagits från provet i din klass/grupp?

	Ja	Nej	Inget svar	Totalt
Andel	47 % (189)	53 % (213)	0 % (2)	100 % (404)

På frågan om några elever undantagits från proven syns en liten ökning från förra året. Detta återspeglas också i antal undantagna elever som har rapporterats in via lärarenkäten. Detta är en ökning från fjolårets 3 procent till 4 procent. Totalt var 343 elever undantagna från att göra provet, och enligt kommentarerna så är de vanligaste anledningarna att eleven är så pass nyanländ att eleven inte behärskar språket bra nog, olika NPF-diagnoser eller att eleven inte har kommit tillräckligt långt i sin läs- och skrivutveckling.

Hur lärarna anser att provet fungerat för elever som följer kursplanen i svenska som andraspråk redovisas i tabell 14.

Tabell 14. Hur har provets olika delar fungerat för elever som följer kursplanen i svenska som andraspråk?

	Bra	Ganska bra	Mindre bra	Dåligt	Totalt
Andel	31 % (82)	48 % (127)	18 % (47)	3 % (7)	100 % (263)

Nästan 80 procent av lärarna uttrycker att provets olika delar har fungerat bra eller ganska bra för eleverna. Lärarna menar att den största svårigheten för eleverna har varit att texterna inte har varit elevnära, och att eleverna har haft det svårt att koppla texterna till egna erfarenheter. Speciellt delprov C och H upplevdes som svåra för SVA-eleverna då dessa handlar om den svenska naturen, med många och krångliga namn som även modersmåls elever har problem med. Det har dock inte varit svårare för eleverna att nå målen i dessa delprov än i övriga. Texten i delprov B tas också upp av fyra lärare som svår då den hanterar svenska traditioner.

Anpassningar

333 lärare svarade att de hade gjort anpassningar för en elev/flera elever vid genomförandet av provet. Totalt uppgav dessa lärare att 1342 elever hade fått göra proven med någon form av anpassning, vilket är i genomsnitt drygt 4 elever per lärare. De främsta anledningarna till att anpassningar har behövts göras är att eleven har koncentrationssvårigheter, NPF-diagnos eller olika former av psykisk ohälsa men också att eleven varit nervös eller haft ångest inför provsituationen. En annan anledning till anpassningar är att eleven har ett annat modersmål än svenska. De anpassningar som har gjorts är att eleven fått sitta i mindre sammanhang eller enskilt och göra provet, olika digitala hjälpmedel såsom talsyntes eller att eleven fått skriva på en dator/iPad eller att eleven fått vara med och påverka provformen något, exempelvis att eleven fått välja vilka andra elever som skulle vara med i elevens grupp under delprov A. Specialpedagoger har också hjälpt eleverna med att läsa upp instruktioner, suttit med under proven och två lärare uppger att vissa prov blivit upplästa för eleverna. Att läsa upp texter eller uppgifter för eleverna är dock inte tillåtet inom provets ram.

Delproven

Nedan följer en redogörelse för lärarnas åsikter om respektive delprov. I tabell 15 och 16 redovisas åsikterna om delprovets kvalitet och svårighetsgrad.

Tabell 15. Vad är din uppfattning om delproven i svenska/svenska som andraspråk?

	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt	Totalt
Delprov A	69 % (266)	24 % (92)	7 % (26)	0 % (1)	100 % (385)
Delprov B	73 % (282)	21 % (81)	4 % (18)	0 % (3)	99 % (384)
Delprov C	69 % (264)	21 % (80)	10 % (39)	0 % (1)	100 % (384)
Delprov D	72 % (275)	21 % (82)	7 % (25)	0 % (1)	100 % (383)
Delprov E	68 % (262)	26 % (101)	5 % (21)	0 % (0)	99% (384)
Delprov F	74 % (286)	23 % (87)	3 % (11)	0 % (0)	100% (384)
Delprov G	73 % (281)	23 % (90)	3 % (12)	0 % (1)	99% (384)
Delprov H	69 % (259)	23 % (88)	7 % (25)	0 % (3)	99% (375)

Generellt sett tyckte de allra flesta lärarna att samtliga delprov var ”bra” eller ”ganska bra”. Proven fick allihop liknande omdömen, dock har kategorin ”ganska dåligt” vuxit i de flesta delproven, speciellt noterbart i delprov C där en tiondel av lärarna tyckt detta delprov varit ”ganska dåligt”. Dock är det inte fler än 3 lärare på något delprov som tycker att det är dåligt. I fritextkommentarerna tydliggörs åsikterna kring delprov C, att lärarna inte tycker att texten i delprov C var särskilt elevnära på grund av många svåra ord och namn. En lärare tyckte heller inte att texten i delprov C passar elever i de norra delarna av Sverige. Två lärare kommenterar att kravnivån i delprov F och G var för låg. Två lärare tycker att delprov A tar för lång tid att genomföra.

Tabell 16. Hur bedömer du svårigheten på respektive delprov?

	För lätt	Lagom	För svårt	Totalt
Delprov A	16 % (66)	83 % (335)	0 % (2)	99 % (403)
Delprov B	2 % (7)	92 % (370)	6 % (26)	100 % (403)
Delprov C	1 % (5)	92 % (370)	7 % (28)	100 % (403)
Delprov D	2 % (8)	92 % (368)	5 % (19)	99 % (402)
Delprov E	1 % (6)	94 % (378)	5 % (19)	100 % (403)
Delprov F	3 % (13)	94 % (380)	2 % (10)	99 % (403)
Delprov G	7 % (27)	91 % (367)	2 % (9)	100 % (403)
Delprov H	5 % (19)	90 % (358)	5 % (21)	100 % (398)

Majoriteten av lärarna ansåg att provet var lagom svårt. Lärarna bedömer alla delprov vara ungefär lika svåra, där den tydligaste avvikelserna är delprov A som nästan en sjättedel av lärarna tyckte var för enkelt för eleverna. Det som lyftes i kommentarerna om att delprov C var svårt för vissa elever syns också i hur lärarna svarat på denna fråga då det är det delprov som flest kryssat i att det var för svårt. Måluppfyllelsen för delprov C visar däremot inte att delprovet skulle vara det svåraste delprovet för eleverna.

Kommentarerna ger en blandad bild av delprov H. Flera lärare skriver liknande kommentarer som de gjorde om delprov C då delproven utgår från samma faktatext. Lärarna menar att faktatexten innehöll många svåra, ämnesspecifika ord och att texten inte är elevnära. Att relatera till texten var extra svårt för SVA-eleverna. Dock berättar tre lärare hur bra det var att de fick läsa faktatexten högt för eleverna medan de följde med i sina häften, innan de skrev faktatexten. Det blev mer fokus på förståelse än minne för eleverna och elevtexterna blev mer innehållsrika. Sex lärare tycker att kravnivåerna för delprov F och G är för låga, speciellt kravet med tre korrekta meningar för att nå kraven för interpunktion och mängden ord som eleverna ska stava rätt. Måluppfyllelsen för delprov G visar dock att delprov G är ett av de svåraste delproven för eleverna.

Två lärare skriver också att en fråga i delprov E var svår för eleverna att svara på.

Bedömning

Ett av syftena med det nationella provet är att vara ett stöd i bedömningen av elevernas generella nivå i svenskämnet. I tabell 17 redovisas lärarnas uppfattning om huruvida provet uppfyller detta syfte. De flesta instämmer helt eller till stor del i att provet är ett stöd för bedömningen. Andelen som instämmer helt är något mindre än år 2022.

Tabell 17. Provet som helhet är ett stöd för bedömningen.

Instämmer helt	Instämmer till stor del	Instämmer till viss del	Instämmer inte alls	Totalt
60 % (242)	35 % (140)	4 % (18)	0 % (2)	99 % (404)

Det nationella provet ska fungera som ett stöd för lärarna i bedömningen och majoriteten av de svarande lärarna höll med om detta. 95 procent "instämde helt" eller "instämde till stor del" att provet hade varit ett stöd.

I bedömningsanvisningarna används begreppen *indikera* och *befara*, vilka är en del av läsa-skriva-räkna-garantin, som ett stöd i bedömningen. I tabell 18 redovisas lärarnas åsikt i detta.

Tabell 18. I vilken grad anser du att begreppen *indikera* och *befara* är ett stöd i bedömningen av det nationella provet?

I hög grad	I ganska hög grad	I ganska låg grad	Nästan inte alls	Totalt
37 % (151)	44 % (176)	17 % (67)	2 % (7)	100 % (401)

Andelen lärare som anser att begreppen i hög grad är ett stöd i bedömningen har mer än dubblats mot förra året. I kommentarerna skriver sex av lärarna att dessa begrepp endast bekräftade bilden de hade, men två av dessa säger ändå att det är bra då det visar att lärarna var rätt ute. Två lärare anser att det inte finns tid att gå igenom alla elever som faller under *indikera*, att en skola inte har den sortens resurser.

Begreppens användbarhet undersöktes ytterligare och redovisas i tabell 19 och 20.

Tabell 19. I vilken grad anser du att dina elevers provresultat med begreppet *indikera* fångar upp fler elever i behov av stöd än vad som skulle varit fallet annars?

I hög grad	I ganska hög grad	I ganska låg grad	Nästan inte alls	Totalt
11 % (43)	46 % (187)	27 % (111)	15 % (61)	99 % (402)

I kommentarerna till denna fråga upprepas många av åsikterna som lyftes på föregående fråga, att begreppen inte bidrog till mer förståelse utan snarare bekräftade en redan känd bild. Två lärare menar att då dessa har jobbat med sin klass i tre år har de väldigt bra koll på sin klass.

Tabell 20. I vilken grad anser du att provresultaten ger dig stöd att fånga upp elever som *befaras* inte nå kunskapskraven i svenska eller svenska som andraspråk för årskurs 3?

I hög grad	I ganska hög grad	I ganska låg grad	Nästan inte alls	Totalt
21 % (86)	46 % (186)	21 % (84)	12 % (47)	100 % (403)

Nästan samtliga kommentarer handlar om samma sak som lärarna uttryckte tidigare: resultaten är antingen överflödiga eller endast bekräftande av det som lärarna redan är medvetna om. Tre lärare påpekar också att då provet görs så pass sent i årskurs 3 finns det inte mycket tid för dem att arbeta med eleverna och det blir istället nästa lärare i årskurs 4 som får göra detta.

Övriga synpunkter på det nationella provet och dess genomförande

Bland de övriga synpunkterna upprepas flera punkter som fått utrymme i andra frågor, som att administrationen och genomförandet av provet är mycket tidskrävande och att texten i delprov C inte har varit passande, speciellt för elever med språksvårigheter eller de med svenska som andraspråk. Två lärare lyfter att det hade varit bra med olika texter för elever som läser svenska som andraspråk, men flera lärare tycker att de teman uppgifterna behandlade var bra och spännande. Här berömmar också flera lärare provet. Eleverna tyckte i flera klasser att provet var givande och roligt att jobba med och var positivt inställda till uppgifterna i provet. Helhetsintrycket av provet är positivt för många av lärarna, men en påpekar återigen att innehållet kan vara för svårt för elever med annat modersmål.

Avslutning

Avslutningsvis kan det konstateras att 2023 års prov mottagits väl av lärarna och deras elever. Lärarenkäten visar att 94 procent av lärarna anser att provet som helhet är bra eller ganska bra. Vidare instämmer 95 procent av lärarna helt eller till stor del i formuleringen ”Provet som helhet är ett stöd för bedömningen”. En majoritet av eleverna når också kravnivåerna för de åtta delproven. Mellan 88 och 98 procent av eleverna som följer kursplanen i svenska når målen i de olika delproven medan 60 till 90 procent av eleverna som följer kursplanen i svenska som andraspråk når målen.

Till sist vill provgruppen tacka alla engagerade lärare för synpunkter och frågor som kommit in via lärarenkäten, e-post och telefonsamtal. Denna återkoppling tas till vara och hjälper till att utveckla det nationella provet i svenska och svenska som andraspråk i årskurs 3.